
Od Redakcji.

Ochrona Zabytków 42/2 (165), 177

1989

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Od redakcji

Publikując tekst Jacka Wolskiego pragniemy przekazać polskiemu czytelnikowi informacje na temat kierunków dyskusji włoskiej sprzed kilku lat. O dziejach przemian natury strukturalnej, a także ideowej w ochronie dóbr kultury Italii pisaliśmy w „Ochronie Zabytków” (1984, nr 1, s. 3 i nast.). Wskazywaliśmy wówczas, że towarzyszyły one generalnym przemianom struktur administracyjnych zmierzającym ku daleko posuniętej decentralizacji. Trendy te nie mogły pominąć koncepcji ochrony dóbr kultury. Uznaliśmy za nader ważny, a także charakterystyczny, obecny etap dyskusji fachowej — gdy w trakcie wdrożonych już przemian uznano za nieodzowne powrócić do dyskusji na temat podstawowych celów ochrony spuścizny historycznej i jej zakresu. Powrót do podstaw filozofii ochrony dóbr kultury ma służyć próbie ponownego zweryfikowania postaw, sformułowania zakresu działań w nowej sytuacji. Autor przy tym wskazuje inicjatorów tych dyskusji, przyczyny, jakie ją wywołały. Można sądzić, że i u nas, po kilkunastu latach jałowych dyskusji o schematach organizacyjnych, cenach, elementach prawodawstwa (czyli o tych realiach, na które jako profesjonalści nie mamy żadnego lub tylko iluzoryczny wpływ), powrócimy do wielkich dyskusji o podstawowych zakresach i zadaniach ochrony zabytków w Polsce, do klimatu wymiany poglądów, który skutecznie zniweczono niemal dwadzieścia lat temu.

JACEK WOLSKI

„MEMORABILIA” — FORUM DYSKUSYJNE PRZED REFORMĄ OCHRONY DÓBR KULTURY WE WŁOSZACH

*Memorabilia*¹ — to nazwa zorganizowanego w 1987 r. we Włoszech forum (przygotowanego przez Ministerstwo Dóbr Kultury i Środowiska² — przy ścisłej współpracy z prestiżową grupą przedsiębiorstw IRI-Italstat). Celem forum jest wymiana poglądów na temat przyszłości i użytkowania dóbr kultury³ oraz doświadczeń w tym zakresie. W forum uczestniczą technicy, intelektualiści i administratorzy. Godny podkreślenia jest fakt, że do dyskusji włączyli się nie tylko przedstawiciele administracji państwowej, lecz także placówek uniwersyteckich, prywatnych itp.⁴.

Forum towarzyszy akcja *memorabilia*, której celem jest ustalenie, może lepiej brzmiałoby „uaktualnienie”, metod i kryteriów nakreślonych 20 lat temu przez tzw. Komisję Franceschini⁵. Komisja ta opracowała normy prawne dotyczące ochrony zabytków, dzieł sztuki i krajobrazu oraz kryteria reorganizacji administracji, środków finansowych itp. Obecnie panuje bowiem powszechne przekonanie, że ustalenia te należy uznać za przestarzałe wobec zmian, które wprowadza współczesny rytm życia i postęp techniczny (w oczekiwaniu na reformę parlamentu, która powinna uprościć administrowanie państwem).

Szeroko zakrojona akcja *memorabilia* została przygotowana na pierwsze półrocze 1988 r.; objęła ona wystawę, kongres i osiem seminariów. W jej popularyzacji wykorzystano audiowizualne środki przekazu, wideo, komputery itp. W ramach akcji ukazało się 3-tomowe opracowanie książkowe pt. *Memorabilia*, które jest rozwinięciem dyskusji zapoczątkowanej wiosną 1987 r. publikacją *Anastilosi*⁶. 10 grudnia 1987 r. otwarto w Rzymie wystawę zatytułowaną *Memorabilia* w monumentalnym gmachu San Michele, byłym przytułku z XVI w. (którego

długość wzdłuż Tybru wynosi 340 m) projektu Carlo Fontany i w którym obecnie mieszczą się m.in. siedziby centralnych władz konserwatorskich, Wyższa Szkoła Konserwacji i ICCROM. Rangę wystawy określa liczba i prestiż placówek naukowych w niej uczestniczących

¹ Termin ten oznacza „rzeczy godne zapamiętania”.

² Ministro per i Beni Culturali e Ambientali.

³ Termin dobra kultury wprowadzono do prawodawstwa włoskiego dopiero w 1939 r. W ustawie nr 1089 z 1 czerwca 1939 r. odpowiadał on terminowi *case*, dosłownie — rzeczom, a poprawniej — obiektom i przedmiotom, a nie tylko obiektom jak to jest niejednokrotnie w użyciu (por. m.in. W. Kowalski, *Miejsce ochrony dóbr kultury w systemie prawa*. „Ochrona Zabytków” 1986, nr 3, s. 175). W połowie lat sześćdziesiątych przyjął się termin dobra kultury znajdując odpowiedniki w nazewnictwie administracji państwowej (por. 3-tomowe wydanie *Per la salvezza dei beni culturali in Italia*. Rzym 1967). Do tejsze właśnie tradycji nawiązuje akcja *memorabilia*, której bodźcem był przyspieszony rytm przemian współczesnego życia i samego pojęcia „dobra kultury”, grożących niebezpieczną dychotomią.

⁴ Uniwersita di Firenze, Università di Roma, „La Sapienza”, Politecnico di Torino, Consiglio Nazionale delle Ricerche, Istituto dell'Enciclopedia Italiana, Consis, Istituto Regionale per i Beni Culturali dell'Emilia, Romagna, Regiony: Sicilia, Val D'Aosta, Trentino Alto Adige, Radiotelevisione Italiana.

⁵ Komisja Franceschini (Commissione d'indagine per la tutela del patrimonio storico, archeologico, artistico e del paesaggio) została powołana ustawą nr 310 z 26 kwietnia 1964 r. na wniosek Ministra Oświaty i przy współpracy Ministerstwa Skarbu i Ministerstwa Robót Publicznych z 2 listopada 1963 r. Dekretem Prezydenta Włoch w listopadzie 1964 r. kierownictwo Komisji powierzono Francesco Franceschiniemu. Wnioski komisji zostały przedstawione w 1966 r. i opublikowane w 1967 r.

⁶ *Anastilosi*. *L'antico, il restauro, la città*. Red. Francesco Perego. Bari 1987; *Memorabilia / il futuro della memoria*. Red. F. Perego, wyd. Laterza, Bari 1987 T. 3, Por. s. ...